

Retting til artikkel i Årbok for Fosen 1986 s. 77–88, Fraktefarty i Fosen i førre hundreåret [1800-talet]

Det var noen avkrivingsfeil i fartylistene som var gjengitt i artikkelen, mellom anna at «Jagt» i noen tilfelle er lese som «Jægt». Her er artikkelen i oppretta utgåve, med justert innleiing, litt forbetra tabelloppsett og med noen tilføyingar [i hakeparentes].

Fraktefarty i Fosen på 1800-talet

Fartylister frå 1842 og 1859/60

Av Johan G Foss

I Fosen fogdearkiv er det bevart ei rekke lister over fraktefarty som hørte heime her i tida frå 1840 til 1880. Slike lister finst også i andre fogdearkiv. Styresmaktene ville ha oversikt over kva som fanst av fraktefarty i distrikta, og lensmennene var pålagt å sende inn til fogden årlege lister over fartya i lensmannsdistrikta deira. Det dreidde seg om farty over 3 kommerselester (54 tynner), og dermed altså ikkje om fiskebåtar. Fogden formidla opplysningane vidare til amtmanen, som igjen formidla dei vidare til departementet. Opplysningane utgjorde også ein del av grunnlaget for femårsberetningane frå amtmennene.

Amtmann K.A. Arntzen opplyser i amtmannsberetninga for Søndre Trondhjems amt for femåret 1841–45 at det ikkje vart bygd *skip* i landdistrikta i amtet, men det vart bygd jekter og storbåtar, «hvorover fortegnelser aarlig indsendes til Departementet for det Indre».

Fartylistene i fogdearkivet er eit svært interessant materiale. Listene inneheld m.a. opplysningar om storleiken (lasteevna) til fartya, kven som

åtte dei (eigaren skjuler seg til dels i skipper-rubrikken) og ikkje minst interessant: kvar dei var bygde.

Vi gjengir fartylistene for åra 1842 og 1859/60. Lista for 1842 er ført av fogden; for 1859/60 har vi bevart originallistene frå lensmennene. Listene viser at det skjedde ein kraftig vekst i frakteflåten i Fosen i desse åra.

Drektigheita til fartya er oppgitt dels i tynner, dels i kommerselester, som vart rekna lik 18 tynnerom. Ein vanleg lest var på 12 tynner.

Om bruken av fartya er det ikkje så mykje som går direkte fram av desse listene. Vi tek derfor med det som amtmann C.F. Motzfeldt skriv om fraktfarten i Fosen i amtmannsberetninga for femåret 1856-60:

Fragtfarten tilsøes [i Fosen] indskrænker sig hovedsagelig til føring af Distriktets Produkter til Trondhjem, Indherred og Bygderne i Romsdalen [Møre] indtil Christiansund. Endeel af Distriktets Fartøier anvendes i Farten paa Lofoten, sædvanligviis til Handel med Fisk for Eierens Regning.

Johan G Foss, f. 1947

cand. philol

Frøya

Fartyliste for Fosen 1842

Lista omfattar farty over 3 kommerselester (54 tynner)

Fortegnelse over de i Fosens fogeddistrict Hjemmehørende Fartøier ved Udgangen af Aaret 1842.

	Nr.	Hvilket Slags Fartøi	Fartøiets Navn	Drægtighed	Fartøiets Alder	Hvor bygget	Skipperens Navn	Skipper og Styr-mænd	[Matroser og drenger]	Anmærkninger
1. Bjørnøers Thinglaug		Ingen								
2. Aafjords Thinglaug	1	Jægt	Hanna	400 Tdr	2 Aar	Aafjorden	Nielsen	2	3	
2. Aafjords Thinglaug	2	Jægt	Forsøget	11 K.Læst	4 Aar	Aafjorden	Wahl	2	2	
2. Aafjords Thinglaug	3	Jægt		7-800 Tdr	1 Aar	Aafjorden				Er endnu ikke gaaet af Stabelen,. Den eies af Jens Pedersen Olden.
3. Ørlands Thinglaug	4	Slup	Brødrene Carl & Johan	32 Kom.L	13 Aar	Bjugn	Kongsvig	2	3	[Var sia heimehørende i Trondheim.]
3. Ørlands Thinglaug	5	Raaseiler Jægt	Victoria	300 Tdr.	2 Aar	Indherred	Chr. T. Dille	2	2	[På Brekstad 1819 og 1838, sia på Hovde?]
3. Ørlands Thinglaug	6	Spridtseiler	Steenbid	120 Tdr	11 Aar	Storfosen	Johannes Olsøn	1	2	
3. Ørlands Thinglaug	7	Spridtseiler	Intet Navn	72 Tdr	13 Aar	Østervold	Christopher Olsøn	1	2	
3. Ørlands Thinglaug	8	Raaseiler	Intet Navn	50 Tdr	2 Aar	Kongsvold	Jon Steensen	1	2	
3. Ørlands Thinglaug	9	Raaseiler	Intet Navn	50 Tdr	7 Aar	Aafjorden	Iver Pedersen	1	2	
4. Stadsbygdens og Ristzens Thinglaug	10	Raaseiler	Gregorius	70 Tdr	Bygget For-aaret 1840	paa Reins Klosteret i Ritzen	Christopher Carlsen Sanden	1	1	[Gnr 108,2 i Lensvik]
5. Hevne Thinglaug	11	Jægt	Christiana	250 Tdr	7 Aar	paa Gaarden Aarskar i Stangvigs Præstegjeld.	Johannes Arnt Bergdahl	1	2	
5. Hevne Thinglaug	12	Jægt	Haabet	110 Tdr	7 Aar	Røen [Røra] paa Inderøen	Lars Pedersen Walslag	1	1	

5. Hevne Thinglaug	13	Jægt	Svana	150 Tdr	17 Aar	paa Gaarden Aaljen i Aafjorden [Olden]	Paul Johnsen Hafsmoe	1	1	
6. Hitterens Thinglaug	14	Raaseiler	Lydia Margrethe	180 Tdr	9 Aar	Aafjorden	Ingen bestemt skipper	1	2	Eies af Handelsmand J. Borthen [Froan]
6. Hitterens Thinglaug	15	Do.	Anna Johanna	5 Kom.L.	17 Aar	Helgeland	Ingen bestemt skipper	1	2	Eies af Handelsmand Kaald.
6. Hitterens Thinglaug	16	Slup	Forsøget	250 Tdr	21 Aar	Nordmør	Ole Gran	1	2	Eies af Handelsmand Morch. Paa længere Reiser benyttes undertiden 3 Matroser.
6. Hitterens Thinglaug	17	Raaseiler	Hanna Hansine	120 Tdr	6 Aar	Bedstaden	Ingen bestemt Skipper	1	2	Eies af Handelsmand P. Lund
6. Hitterens Thinglaug	18	Storbaad	Havertna	72 Tdr	6 Aar	Aafjorden	Ingen bestemt Skipper	1	1	Eies af Handelsmand Parelus og Lensmand Lund. Eiedes forhen af Handelsmand J. Bing.
6. Hitterens Thinglaug	19	Storbaad	D. 3 Brødre	60 Tdr	6 Aar	Aafjorden	Ingen bestemt Skipper	1	1	Eies af Handelsmand J. Borthen.
6. Hitterens Thinglaug	20	Storbaad	Intet Navn	60 Tdr	18 Aar	Aafjorden	Ingen bestemt Skipper	1	1	Eies af Handelsmand J.P. Kock.
6. Hitterens Thinglaug	21	Storbaad	Intet Navn	60 Tdr.	6 Aar	Aafjorden	Ingen bestemt Skipper	1	1	Eies af Gaardmand Elias Schjønhals.
6. Hitterens Thinglaug	22	Storbaad	Intet Navn	72 Tdr	20 Aar	Nordmør	Ingen bestemt Skipper	1	1	Eies af Handelsmand Morch. Eiedes forhen af Enoch og Peder Dyrøe, samt Iver Qvalvæhr.
6. Hitterens Thinglaug	23	Storbaad	Intet Navn	54 Tdr	6 Aar	Aafjorden	Ingen bestemt Skipper	1	1	Eies af Jørgen Haavig, Johansen Titteren og Christian Dahløe.
6. Hitterens Thinglaug	24	Storbaad	Intet Navn	54 Tdr	2 Aar	Aafjorden	Ingen bestemt Skipper	1	1	Eies af Gaardmand Arent Wahlen.
6. Hitterens Thinglaug	25	Raaseiler	Intet Navn	120 Tdr	2 ½ Aar	Indhitteren	Ingen bestemt Skipper	1	1	Eies af Gjestgiver Holberg [Værøya]
6. Hitterens Thinglaug	26	Storbaad	Hoppen	60 Tdr	2 Aar	Storfosen	Ingen bestemt Skipper	1	1	Eies af Handelsmand Parelus.

Fosens Fogedcontoir, den 15de Februar 1843

[I båtlista for 1840, som er den første i denne serien, finn vi denne merknaden om storbåtane i Hitra tinglag: «de her anførte Storbaade ere aabne Baade. Paa reise benyttes sædvanligen 2 Mand og kun tilfældigvis 3 mand.»]

Fartylister frå lensmennene i Fosen 1859/1860

Omfattar farty over ca 3 kommerselæster (54 tynner)

Fortegnelse over de i Bjørnør i 1859 hjemmehørende Fartøier

[Nr]	Slags	Navn	Drægtighed	Besætning	Hvor bygget og naar	Fartøiets Eier	[Merknad]
[1]	Jægt	Valhalla	250 Tønder	4 Mand	paa Steenkjær	Peter Olsen Strand	
[2]	Jægt	Forsøget	10 1/2 Kommereselæster	4 Mand	i Humlevigen 1857	Jonas, Samson og Carl Jonassen Refsnes	
[3]	Jægt	Osland	13 1/2 Kommereselæster	4 Mand	i Nordfjord	Mical Stamberg	
[4]	Jægt	Marine	19 Kommereselæster	5 Mand	i Aafjord 1854	Handelsmændene T. P. Berg og F. Berg.	[Fogden skriver: Handelsmændene Th. P. Berg og Fr. Berg.]

Bjørnørs Lensmandsbestilling 11/1 1860

T. P. Berg (sign.)

Fortegnelse over de i Aafjords Lensmandsdistrict hjemmehørende Fartøier ved Udgangen af Aaret 1859

Nr	Hvilket slags Fartøi	Fartøiets Navn	Fartøiets Drægtighed	Fartøiets Alder	Hvor bygget	Skipperens Navn	Skipper og Styr-mend	Matroser og Drenger	Anmærkninger
1	Jægt	Harmonien	200 Td.	14 Aar	Hevne	Sundseth	2	2	Tilhører Sivert Sundseth.
2	Jagt	Karen Margrethe	150 Td.	9 Aar	Hevne	Ole Berg	2	1	Tilhører Ole Berg m. fl.
3	Jagt	Foreningen	11 C.L.	8 Aar	Indherred	Ove Leseth	2	2	Tilhører Klokker Hans A. Leseth. Fartøiet har ikke i aar været ud paa Tour; det ligger for Tiden paa land her i Aafjorden.
4	Jagt	Freja	300 Td.	7 Aar	Bergen	P. Berg	2	2	Tilhører Peter A. Berg
5	Jægt	Oldine Marie	3 à 400 Td.	9 Aar	Aafjorden	Even Olden	2	2	Tilhører Jens Olden m.fl.

Aafjords lensmandsombud, den 31te December 1859

Klinge (Sign.)

Fortegnelse over i Ørlands Thinglag hjemmehørende Fartøier ved 1859 Aars Udgang

Nr	Hvilket slags Fartøi	Fartøiets Navn	Fartøiets Drægtighed	Fartøiets Alder	Hvor bygget	Skippenens Navn	Skippere og Styr-mend	Matroser og Drenger	Anmærkninger
1	Jagt	Fortuna	15 1/2 Commerslæst	17 Aar	Bergen	Knud Mebostad	2	3	
2	Jagt	Berthe Marie	11 1/2 Commerslæst	22 Aar	Storfosen	Hans Jacobsen Hovde	2	2	
3	Jægt	Marine	10 1/2-Commerslæst	10 Aar	Indherred	Lars Halstensen Hovde	2	2	er solgt 1859.
3	Jægt	Lovise	18 1/2 Commerslæst	11 Aar	Indherred	Hans Peter Hansen Udstrand	2	2	
4	Jagt	Enighed	9 Commerslæst	13 Aar	Hardanger	Ove Grøntvedt	2	2	
5	Jagt	Ane Cathrine	12 Commerslæst	8 Aar	Hardanger	Tobias T. Udhaug	2	2	
6	Jagt	Ane Karen	13 1/2 Commerslæst	7 Aar	Hardanger	Ove Halstensen Høøen	2	2	
7	Jagt	Dianna	260 Tdr.	19 Aar	Bergen	Martin Johansen	1	2	
8	Jagt	Elida	15 1/2 Commerslæst	9 Aar	Qvindherred	Willgohs	1	3	
9	Jagt	Lydianna	13 Commerslæst	4 Aar	Namsos	Johan A. Ophaug	1	2	
10	Spridtseiler	Veirbiten	72 Tønder	13 Aar	Østerod	Christopher Olsen	1	2	
11	Raaseiler	–	50 Tønder	14 Aar	Aafjorden	–	1	1	[Eier] Mette Lyngs
12	Raaseiler	–	80 Tønder	12 1/2 Aar	Aafjorden	–	1	1	[Eier] Christopher Udhaug
13	Raaseiler	–	60 Tønder	10 Aar	Østerod	–	1	1	[Eier] Heggess
14	Raaseiler	–	40 Tønder	19 Aar	Indherred	–	1	1	[Eier] Jacob Udhaugs.
15	Raaseiler	–	80 Tønder	9 Aar	–	–	1	1	[Eier] Johan Pedersen Rønne
16	Raaseiler	Thor	100 Tdr.	3 Aar	Ritzen	–	1	1 à2	[Eier] Holtermanns
17	Spridtseiler	–	120 Tdr.	1/2 Aar	Aafjorden	–	1	1 à2	[Eier] Ole Andreassen Hægs

Ørlands Lensmandsombud 31 December 1859

Buaas. (sign)

Fortegnelse over de i Stadsbygds og Ritsens Lensmandsdistrict hjemmehørende Fartøier ved Udgangen af Aaret 1859

Nr	Hvilket slags Fartøi	Fartøiets Navn	Fartøiets Drægtighed	Fartøiets Alder	Hvor bygget	Skippenens Navn	Skippere og Styr-mend	Matroser og Drenger	Anmærkninger
1	Raaseiler	Stenbaaden	60 Tønder	Bygget Foraaret 1844	i Ritsen	Christopher Hagen	1	1	
2	Raaseiler	De tvende Brødre	120 Tønder	Foraaret 1850	paa Sund i Ritsen	Christopher Nordgjerdet	1	1	[På Nordenget (Nordgjerdet) under Naust. Var i 1842 skipper på Gregorius.]
3	Raaseiler	Daalum	70 Tdr	1853	i Indherred	Carl Daalum	1	1	

Stadsbygds og Ritsens Lensmandsombud, den 31 Decbr 1859

A. Meldahl (sign.)

Fortegnelse over de i Hevne Thinglag hjemmehørende Fartøier ved Udgangen af Aaret 1860

Nr	Hvilket slags Fartøi	Fartøiets Navn	Fartøiets Drægtighed	Fartøiets Alder	Hvor bygget	Skippenens Navn	Skipper og Styr-mend	Matroser og Drenger	Anmærkninger
1	Jægt	Bergetha	200 Tønd.	20 Aar	Qvernæs i Stangvigs Prestegjeld	Ole Olsen Mjønesaunet	1	2	
2	Jægt	Enigheden	11 Commerce-lester	21 Aar	Dryppingen i Stangvigs Prestegj.	Johan Torstensen Stolpnæs	1	2	
3	Jægt	Bergetha	200 Tønd.	10 Aar	Hevne	Eies af I. Wessel	1	2	
4	Jægt	Neptunus	170 Do.	12 Aar	Dryppingen i Stangvig	Josten Torgersen Alstad	1	1	
5	Jægt	Løkkens Prøve	350 Do.	15 Aar	Vennæs i Mos[vik]	Johannes Arntsen Bergdal	1	2	
6	Jægt	Indianna Bergetha	13 Commerce-lester	14 Aar	Ytterøen	Rasmus Olsen Kirkesæter	1	2	
7	Jægt	Flora	350 Tønd.	1 Aar	Hevne	Johanes Johanesen Alstad	1	2	

Moe den 29de Januar 1861

I Moe (Sign)

Fortegnelse over de i Hitterens Lensmandsdistrict Hjemmehørende Fartøier ved Udgangen af Aaret 1860

Nr	Hvilket slags Fartøi	Fartøiets Navn	Fartøiets Drægtighed	Fartøiets Alder	Hvor bygget	Skippenens Navn	Skipper og Styr-mend	Matroser og Drenger	Anmærkninger
1	Storbaad	Hakon Jarl	90–100 Tdr	7 Aar	Aafjorden	Ingen bestemt	1	2	Eies af Sognepræst Brodtkorb
2	Storbaad	Intet Navn	60 Tdr	20 Aar	Aafjorden	Ingen bestemt	1	1	[Eier] Elias Skjønhals
3	Storbaad	Intet Navn	54 Tdr	18 Aar	Aafjorden	Ingen bestemt	1	1	Eier Arnt Walen
4	Raaseiler	Tre søstre	250 Tdr	11 Aar	Hitteren	Ingen bestemt	1	3	Eier N. R. Parelus's Boe
5	Bomseiler	–	150 Tdr	4 Aar	Surendalen	Ingen bestemt	1	2	Eier Hans Bachen
6	Bomseiler	Erindringen	170 Tdr	10 Aar	Do.	Ole Wingsnæs	1	2	Eier Ole Wingsnæs [Fogden 1860: Har ikke været i Brug i flere Aar]
7	Storbaad	Intet Navn	50 Tdr	21 Aar	Aafjorden	Albr. Aursøe	1	1	Eier Albrigt Aursøe
8	Storbaad	Intet Navn	50 Tdr	19 Aar	Aafjorden	Ingen bestemt	1	1	Eier Ingebrigt [O.] Mausund
9	Storbaad	Intet Navn	48 Tdr	9 Aar	Aafjorden	Ingen bestemt	1	1	Eier Petter Andreas & Abel Aursøe
10	Storbaad	Intet Navn	60 Tdr	Vides ikke	–	Ingen bestemt	1	2	Eier Carl Kaald
11	Storbaad	Intet Navn	80 Tdr	4 Aar	Lexvigen	Ingen bestemt	1	2	Eier Fredrik Dyrøe
12	Storbaad	Intet Navn	80 Tdr	4 Aar	Aafjorden	Ingen bestemt	1	2	Eier Christian Jørgensen Haavig
13	Storbaad	Intet Navn	120 Tdr	5 Aar	Frosten	Ingen bestemt	1	2	Eier Propitær Wang
14	Bomseiler	Intet Navn	350 Tdr	–	–	D. Pedersen	1	3	Eier Daniel Pedersen

15	Bomseiler	Intet Navn	200 Tdr	– Forstørret i 1860	Kr.ansund	C. Daløe	1	2	Eier Christian Daløe
16	Storbaad	Intet Navn	80 Tdr	3 Aar	Indherred	Ingen bestemt	1	2	Eier [N. R.] Parelius's Enke
17	Storbaad	Intet Navn	100 Tdr	3 Aar	Lexvigen	Ingen bestemt	1	2	Eier Christopher Leervig m. Fl.
18	Storbaad	Intet Navn	100 Tdr	3 Aar	Aafjorden	Ingen bestemt	1	2	Eier T. Borthen
19	Storbaad	Intet Navn	80 Tdr	5 Aar	Aafjorden	Ingen bestemt	1	2	Eier Arnt Walen
20	Storbaad	Intet Navn	50 Tdr	5 Aar	Aafjorden	Ingen bestemt	1	1	Eier Christian Sandvig
21	Storbaad	Intet Navn	50 Tdr	3 Aar	Aafjorden	Ingen bestemt	1	1	Eier Peter Hansen Sandvig
22	Storbaad	Intet Navn	50 Tdr	4 Aar	Aafjorden	Ingen bestemt	1	1	Eier Ole Auka
23	Storbaad	Intet Navn	40 Tdr	10 Aar	Aafjorden	Ingen bestemt	1	1	Eier Jacob Bondenget
24	Storbaad	Intet Navn	60 Tdr	4 Aar	Aafjorden	Ingen bestemt	1	2	Eier Jens Udtian
25	Storbaad	Intet Navn	50 Tdr	3 Aar	Aafjorden	Ingen bestemt	1	1	Eier Peder Kjelsen Indtian
26	Storbaad	Intet Navn	50 Tdr	4 Aar	Aafjorden	Ingen bestemt	1	1	Eier Arnt C. Indtian
27	Storbaad	Intet Navn	50 Tdr	3 Aar	Lexvigen	Ingen bestemt	1	1	Eier Ole Christophersen Sulens Enke
28	Storbaad	Intet Navn	60 Tdr	4 Aar	Aafjorden	Ingen bestemt	1	1	Eier Johan Greisen Sulen m.Fl.
29	Storbaad	Intet Navn	40 Tdr	–	Aafjorden	Ingen bestemt	1	1	Eier Ole Hansen Sulen
30	Storbaad	Intet Navn	50 Tdr	–	Aafjorden	Ingen bestemt	1	1	Eier Ole Devig [Sulen]
31	Storbaad	Intet Navn	36 Tdr	–	Aafjorden	Ingen bestemt	1	1	Eier Anton O. Mausund
32	Storbaad	Intet Navn	50 Tdr	–	Aafjorden	Ingen bestemt	1	1	Eier Einar Skarsvaag
33	Storbaad	Intet Navn	50 Tdr	-	Aafjorden	Ingen bestemt	1	1	Eier Andreas Waagøe
34	Storbaad	Intet Navn	80 Tdr	4 Aar	Lexvigen	Ingen bestemt	1	2	Eier Lars Espnæs
35	Storbaad	Intet Navn	50 Tdr	3 Aar	Lexvigen	Ingen bestemt	1	1	Eier Hans Maasøvalen
36	Storbaad	Intet Navn	36 Tdr	4 Aar	Lexvigen	Ingen bestemt	1	1	Eier Morten Qværven
37	Storbaad	Intet Navn	50 Tdr	–	–	Ingen bestemt	1	1	Eier Andreas Dyrvig
38	Storbaad	Intet Navn	50 Tdr	5 Aar	–	Ingen bestemt	1	1	Eier Peder Gundersen Titteren
39	Storbaad	Intet Navn	50 Tdr	5 Aar	–	Ingen bestemt	1	1	Eier Ole Baadvig
40	Storbaad	Intet Navn	50 Tdr	5 Aar	–	Ingen bestemt	1	1	Eier Olaus Selvaag
41	Storbaad	Intet Navn	50 Tdr	3 Aar	–	Ingen bestemt	1	1	Eier Johan Mondal
42	Bomseiler	Sophie Christine	18 1/2 C.Lst.	8 Aar	Aure Prest[egi.]	K. Buschm.	2	3	Eier Peter Wessel Buschmann
43	Storbaad	Intet Navn	100 Tdr	Vides ikke	–	–	1	2	Eier Morten Lossius
44	Storbaad	Intet Navn	100 Tdr -	–	Lexvigen	–	1	2	Eier Wilhelm og Cornelius Daløen

Norrdolm 31. December 1860

C. Larsen (sign)